

Arbetskraftsinvandring

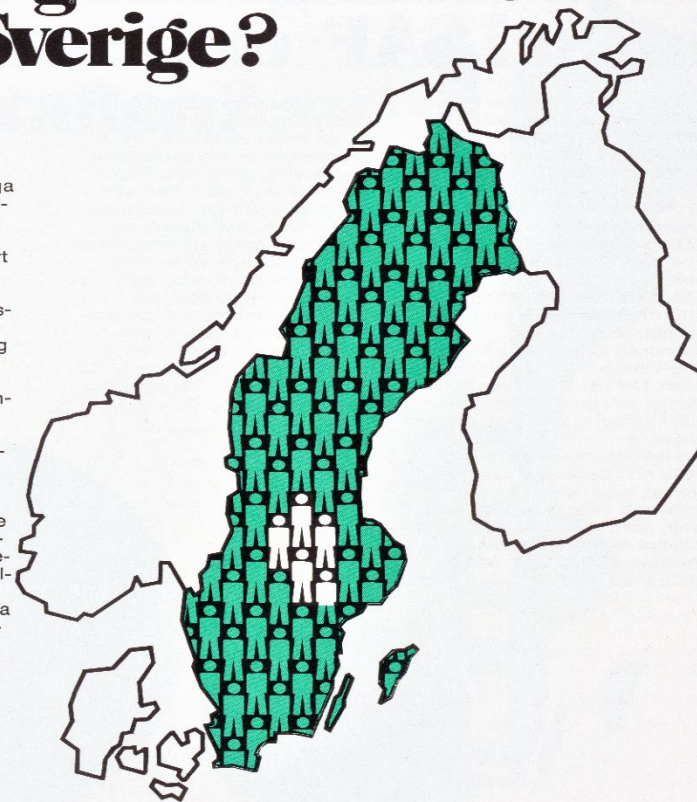
Lektion 2

Kritik och förändringar under 1960- och 70-talet

- När arbetskraftsinvandringen till Sverige nådde sin kulmen, började också kritiken växa mot den enorma bostadsbristen som nu rådde.
- Utländska arbetare som inte kunde få arbete eller tak över huvudet hänvisades till tillfälliga uppsamlingsläger.

Hur många invandrare har vi i Sverige?

Under efterkrigstiden har Sverige fått ett stort och värdefullt tillskott av invandrare. De flesta finns kvar, men somliga har återutvandrat. Invandrarna kommer från många olika nationer. En del har behållit sitt utländska medborgarskap, andra har blivit svenska medborgare. Detta gör det svårt att få fram statistiska uppgifter om samtliga invandrare. Enligt den officiella befolkningsstatistiken fanns vid tidpunkten för SAF:s senaste undersökning 415.000 utländska medborgare i Sverige. Denna siffra avsåg samtliga — såväl yrkesverksamma som icke-yrkesverksamma. Den officiella statistiken visar att av det totala antalet utländska medborgare var omkring 222.000 arbetsanmälda. Två tredjedelar av dessa kom från de övriga nordiska länderna, de flesta från Finland. Osäkerhetsmarginalen är dock förhållandevis hög beroende på försummelser när det gäller att anmäla och, framför allt, att avregistrera anställda. Det totala antalet anställda utländska medborgare anses därför ligga lägre än vad denna statistik visar.

Inrikes- och arbetsmarknadsdepartementet, huvudarkivet 1975-1996, E1A:18 ©

Riksarkivet

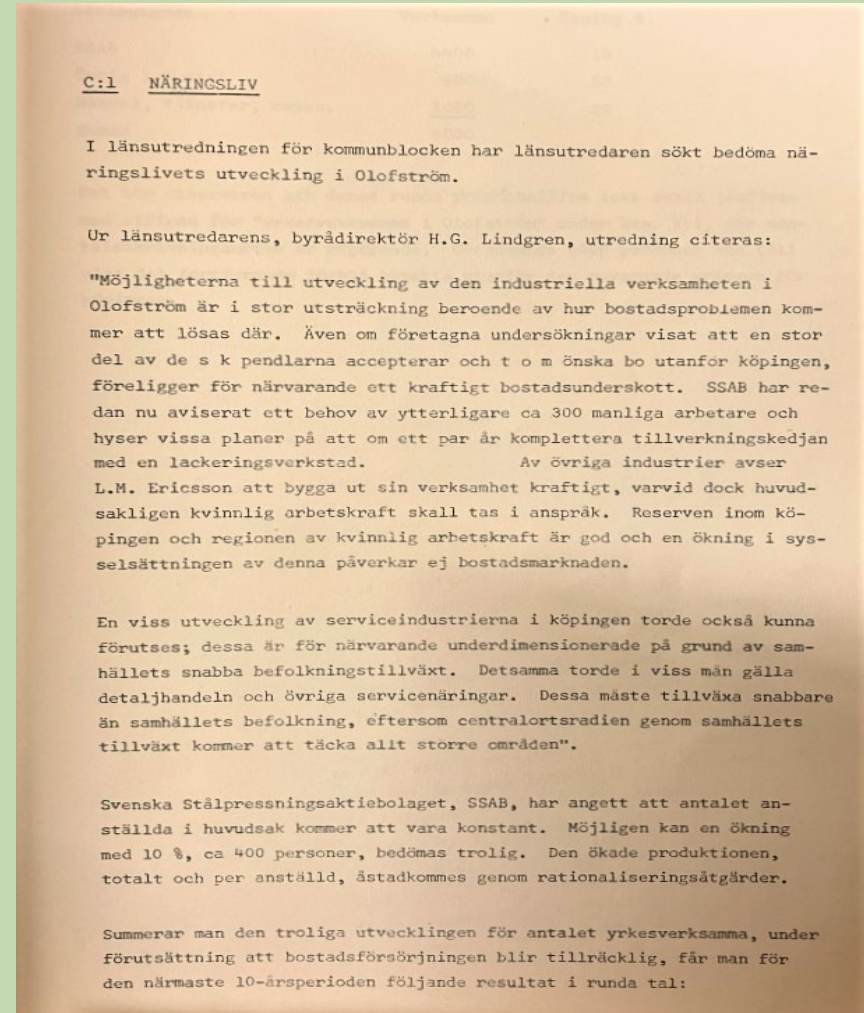

Husbygge Arlöv 1955. Ellbergs bilder AB:s arkiv. Fotograf ej angiven. PDM.

Olofströms bruk 1964. Ellbergs bilder AB:s arkiv. Foto: Fors. PDM.

- Man började oroa sig för en övermättad arbetsmarknad som skulle pressa ned lönerna och skapa nya konflikter.
- I mindre städer rapporterades om kaosartade situationer där lokal samhällsservice inte räckte till.

Olofströms generalplan 1964, ur Statens planverks arkiv, F 10:42. PDM.

- **1969** kom nya regler om att arbetstillstånd och bostad skulle vara ordnade innan inresan till Sverige för medborgare från länder utanför Norden.
- Samtidigt lades stor vikt vid att invandringen inte fick rubba den inhemska arbetsmarknaden.

Arlanda flygplats, <http://images.flysas.com/>, SAS Scandinavian Airlines, PDM.

Finnboda varv 1972. <https://digitaltmuseum.se/021016468648/fartyg-upplagda-for-reparation-vid-finnboda-varv-1972>, Thor-Björn Johansson, CC-BY-SA-4.0

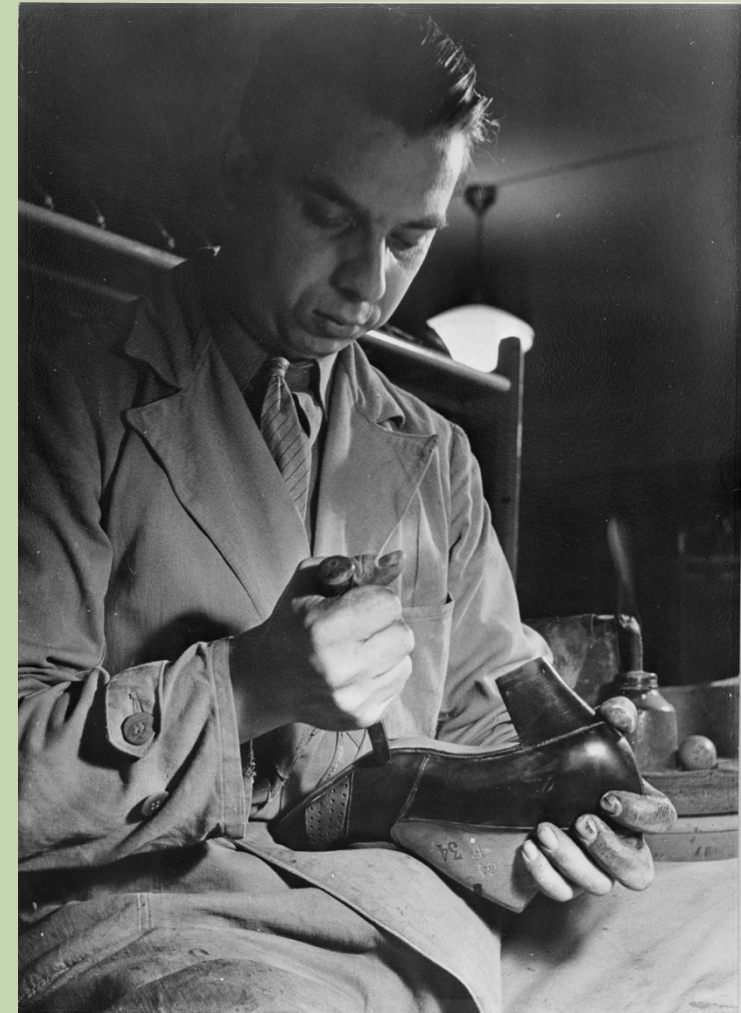

Bild från skofabrik, troligen i Örebro, möjligen Kumla. Foto: Hansa
<https://www.flickr.com/photos/tekniskamuseet/32741087966/> Tekniska museet. CC-BY-2.0

- Inom det nordiska samarbetet kunde finländare, norrmän, danskar och islänningar fortsätta bo och arbeta i Sverige utan särskilda tillstånd.
- Det sena 1960-talet markerade ett viktigt vägskäl. En tid av snabb industriell expansion och arbetskrafts-invandring som ebbade ut, samtidigt som Sverige började möta nya samhällsutmaningar.

Bild från skofabrik, troligen i Örebro, möjligen Kumla. Foto: Hansa
<https://www.flickr.com/photos/tekniskamuseet/32741087966/> Tekniska museet. CC-BY-2.0

Klarakvarteren 1968, Riksantikvarieämbetet, Erik Claesson, PDM.

Hamngatan mot väster med Sidenhusets fasad 1961, Nordiska museet, K. W. Gullers. PDM.

- 1973 kom oljekrisen, där priset på olja fyrdubblades och produktionskostnaderna sköt i höjden.
- Behovet av arbetskraft minskade och därmed även rekryteringen av utländska arbetare.

Bensinstation i Sverige, 1965. Åhlen & Åkerlund via IMS Vintage Photos. PDM.

Provtagning med martinsugn i Fagersta bruk 1967, STF:s årsskrift 1967, PDM.

Erkki, 26, tempoarbetare vid Volvo i Göteborg:

— *Varför åker du inte hem, säger svenskarna* *Åka hem till vad . . . ?*

”Ja, inte tänker jag bo här i hela mitt liv. Jag har varit här i tre år och känner mig inte svenskare för det. Inte ens om jag bor här i tre år till, och tre år till, kommer jag att känna mig mer svensk än när jag flyttade hit.

Det hjälps inte att man kan prata svenska något så när — det börjar jag kunna nu — utan det handlar om något helt annat.

Det handlar tex om att de flesta finner aldrig någonsin kan bli accepterade som vanliga människor här i Sverige. Vi är utlänningar och det kommer vi att förbli så länge vi har minsta brytning kvar i språket.

— Ja men åk hem då för fan, säger svenskar-na.

Det är klart att jag kunde göra.
Men till vad?

Till nästan lika höga hyror, till lägre betalda jobb? Här i Sverige har jag visserligen ett dyngjobb — men det ger pengar. Jag kan leva på ett helt annat sätt än vad som vore möjligt i Finland. Man vänjer sig. Man vill ha det bra. Jag har skaffat en ny bil, och det skulle jag knappast ha någon chans att göra så snabbt hemma i Finland.

Kanske skulle jag trivas bättre om jag åk- tillbaka. Men vad är ’trivas’? Är det att kän- sig hemma och vara pänk? Eller är det att känna sig som en främling fast tjäna pengar?

Jag har tänkt så här:

Om jag hittar en svensk flicka som jag tyck- om och som tycker om mig — då kanske jag ka- komma in i den svenska gemenskapen på de- sättet.

Men hur hittar jag en svensk flicka som ja- tycker om? Och som tycker om mig?

Det är ju problemet.

Ja, jag känner förstås en del finska flickor som bor här. Men det är inte samma sak.

Du kanske tycker att jag låter kall och beräknande. Det är jag inte. Det är det svenska samhället, svenskarna, som tvingar mig att tänka så här.

Jag vet hur det har gått för flera finska flickor som lever med finnar i Sverige. Dom blir isolerade, hundraprocentigt beroende av sina män. Och så blir det kanske skilsmässa.

Jag vill inte ha det så.

Fast det där är väl inte några direkt akuta problem för mig. Jag är ju ganska ung än.

Och situationen i Finland kan ju förändras.

Finnboda varv 1948, entré till varvsområdet, Nacka digitala bildarkiv, AFA-Foto. Centrum för Näringslivshistoria, PDM.

Åkers styckebruk, svarvare, <https://www.flickr.com/photos/tekniskamuseet/7975488824/>, Tekniska museet, CC-BY-2.0.

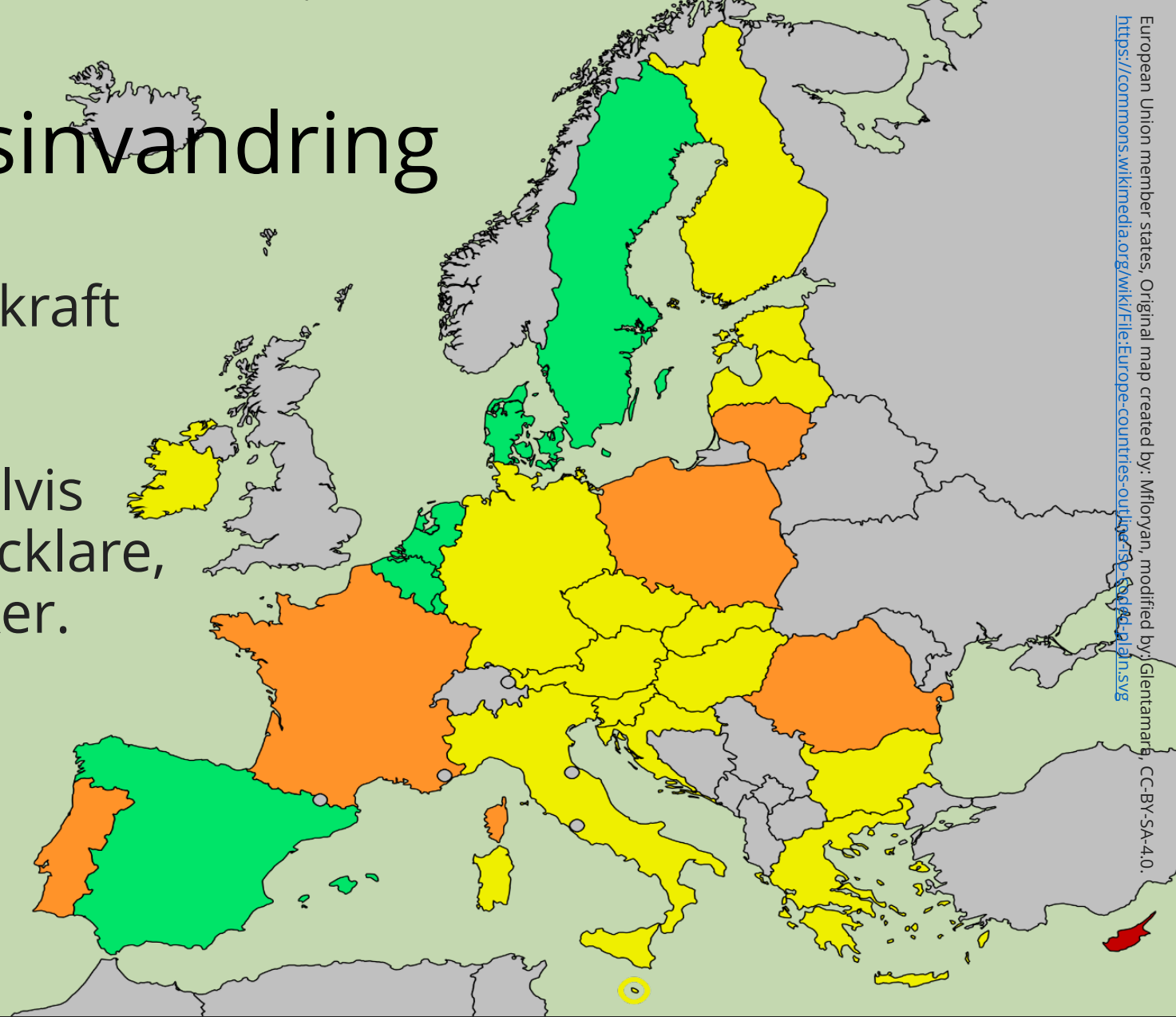
- I takt med att invandrare rotat sig i Sverige, växte behovet av att kunna återförenas med familjemedlemmar.
- Det var början på **anhöriginvandringens** epok.

Radhus Hässleholm 1955. Ellbergs bilder AB:s arkiv. Fotograf ej angiven. PDM.

Dagens arbetskraftsinvandring

- Behovet av utländsk arbetskraft kvarstår – men till skillnad från 1950- och 1960-talet är bristyrkena idag exempelvis sjuksköterskor, systemutvecklare, civilingenjörer och IT-tekniker.

European Union member states, Original map created by: Mfloyan, modified by: Glentamar, CC-BY-SA-4.0.
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Europe-countries-outlines-iso-coded-map.svg>

- Sverige har idag en åldrande befolkning, särskilt på landsbygden. Vi står inför liknande utmaningar som under efterkrigstiden. Bland annat med kompetensförsörjning i exempelvis vård och omsorg.
- Regering och myndigheter för återigen samtal om hur arbetskraftsinvandringen ska organiseras.

Marknadsdag vid Rådhuset i Sigtuna 2005, CC-BY-SA-3.0.
<https://commons.wikimedia.org/wiki/User:Brorsson>

Avslutning

- Från att ha varit ett utvandringsland, blev Sverige under efterkrigstiden ett invandrarland.
- Det moderna Sverige föddes i fabriker, varv och bostadsområden där människor från Finland, Jugoslavien, Grekland och andra delar av Europa byggde upp ett nytt liv.

Olofströms bruk 1964. Ellbergs bilder AB:s arkiv. Fotograf: Fors. PDM.

Olofströms bruk 1964. Ellbergs bilder AB:s arkiv. Fotograf ej angiven. PDM.